

ΑΠΙΤΕ

‘Ο «θουκιδίδειος» ‘Επιτάφιος του Περικλέους (Β 35-46), τὸ κορύφωμα τοῦ Ρητουρικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ λόγου, τελειώνει μὲ ἓνα ἄπιτε (ἢ ἄλλως ἀποχωρεῖτε). ‘Ολοι οἱ ποικίλοι μελετητὲς τοῦ Θουκυδίδου ἐρμηνεύουν (ἀμφότερα) ὡς: γυρίστε στὸ σπῖτι σας, πηγαίνετε, go, depart, discedite. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ συνοψίσει ὅλες τὲς ἐρμηνεῖες ποὺ δίδονται σὲ μία μόνο λέξη: οἶκαδε. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ μελετητὲς τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἀναλυτὲς τοῦ ‘Επιταφίου αἰσθάνονται ἄβολα ἀπὸ τὴν προτροπὴ τοῦ ρήτορος καὶ τὴν θεωροῦν ἀκομψὴ καὶ ἀντιβαίνουσα στὴν Ἀττικὴ εὐγένεια.

Μὲ τὴν ἐρμηνεία αὕτὴ (στὸ τέλος μάλιστα τοῦ λόγου) χαλάει ἡ ὅλη εἰκόνα τοῦ ‘Επιταφίου ἢ μένει λειψή. Θὰ ἦταν ἀκόμη πιὸ ἀκομψή, ἂν ἔλεγε τὸ κείμενο οὐκ ἄπιτε; ποὺ θὰ ἐρμηνευόταν: φύγετε γρήγορα, ἐξαφανισθεῖτε.

Εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ δεχθοῦμε ὅτι ἐπιδέξιος χειριστὴς ὑψηλοῦ λόγου θὰ («κατέστρεφε») ἔτσι τὸν ἐπιτευγμὰ του; Πιστεύω ὅτι τὸ ἄπιτε ὄχι μόνον δὲν ὑποβιβάζει τὸν λόγο ἀλλ’ ἀντιθέτως τὸν ἀναβιβάζει καὶ τὸν κορυφώνει.

Μὲ τὴν ἐρμηνεία ποὺ θὰ προταθεῖ ὁ λόγος ἐνισχύεται καὶ ἐπισφραγίζεται.

‘Ολος ὁ λόγος εἰκονίζει τὴν Ἀθηναϊκὴ δημοκρατία σὲ ἀγαλμάτωση, δῆλ. σὲ ιδεώδη μορφή, δυναμικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ. Εἶναι δημοκρατία Ὀλυμπιακὴ. ‘Ο λόγος ὅλος (ποὺ τὴν παρουσιάζει) εἶναι προβολὴ τῆς, προετοιμασία ἀγώνων σὲ πολλὰ καὶ ποικίλα πεδία. Εἶναι ἀγωνιστικὴ προπαρασκευὴ, στήσιμο σκηنيκοῦ. ‘Ο Περικλῆς προδιδάσκει καὶ ἀθλοθετεῖ. Τὰ ἄθλα ἀρετῆς εἶναι μόνιμα, ὄχι κατ’ ὅρεξιν καὶ κατὰ περίπτωσιν τιθέμενα. Κεῖται καὶ περιμένουν τοὺς ἀθλητὲς σὲ ποικίλους τομεῖς νὰ ἀγωνισθοῦν καὶ νὰ ξεχωρίσουν ὡς εὐδοκίμοι. ‘Ολη ἡ πολιτεία ὡς κόνιστρα ἐμβολιάζεται μὲ Ὀλυμπιακὴ πνοή. Πολίτης καὶ πολιτεία ἀξίζουν γιὰ τὸ ὄραμά τους ποὺ πραγματώνεται μὲ ἄμιλλα καὶ μὲ ἀνοιγμα νέων ἐκάστοτε ὀρίζόντων. Τὸ νῦν ἀνταγωνίζεται τὸ αἶν καὶ ὀρέγεται νὰ κάμει πᾶσαν γῆν ἐσβατόν.

Τί χρειάζεται μετὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴν τοποθέτηση τῶν ἀθλητῶν; Ἀπλούστατα: τὸ πα ρ ά γ γ ε λ μ α. Ποῖον; αὐτὸ ποὺ ἐδίδετο σὲ δρομεῖς. Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο, τὸ ἄπιτε. Μὲ τὸ ἄπιτε ὁ Περικλῆς δίδει τὸ σύνθημα γιὰ ἐκκίνηση. Τὸ ἄπιτε εἶναι κορυφαία στιγμὴ κάθε ἀγῶνος, κάθε ἀμίλλης (=ἄμα ἄλλεσθαι).

